

Szanowny Pan
dr Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

ul. Kościuszki 46
40-048 Katowice
tel. 32 205 38 80

spes@spes.org.pl
www.dla-dzieci.spes.org.pl

OPP.14574.2592.17.O.DW

Katowice, 2017-01-12

Szanowny Panie,

W związku z informacją Biura Rzecznika Praw Obywatelskich o planowanych działaniach mających na celu wsparcie mieszkańców Warszawy, którym umorzono zadłużenie czynszowe, w wyniku czego będą musieli zapłacić podatek dochodowy od osób fizycznych uprzejmie prosimy o rozszerzenie tych działań.

Pragniemy zwrócić uwagę na znacznie większą skalę problemu. W świetle obowiązujących przepisów wsparcie udzielone w formie umorzenia zadłużenia czynszowego jest przysporzeniem majątkowym stanowiącym przychód podlegający opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Konsekwencją jest nie tylko konieczność zapłacenia podatku, ale również w przypadku wnioskowania o zasiłki rodzinne utrata prawa do tych świadczeń z uwagi na przekroczone kryterium dochodowe. Od 2011 roku problem społeczny rodzin i osób, którym umorzono zadłużenie czynszowe jest przedmiotem inicjatyw ustawodawczych podejmowanych przez Stowarzyszenie na Rzecz Niepełnosprawnych SPES. W sprawie kierowaliśmy korespondencję do Rzecznika Praw Obywatelskich w pismach z dnia 26.09.2013 r., z dnia 22.09.2015 r. oraz z dnia 18.12.2015 r.

Jesteśmy przekonani, że interwencja Rzecznika Praw Obywatelskich przyczyni się do poprawy sytuacji wszystkich obywateli, którzy pomimo otrzymanej pomocy w formie umorzenia zadłużenia czynszowego zostają ponownie zagrożeni wykluczeniem społecznym na skutek przepisów naruszających zasadę ochrony prawnej i socjalnej osób najuboższych.

Wobec powyższego zwracamy się z prośbą o podjęcie działań mających na celu wyłączenie z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych kwoty umorzenia zadłużenia z tytułu zaległych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów.

W załączeniu jako uzasadnienie przesyłamy naszą propozycję zmian ustawodawczych wraz z dotychczasową korespondencją.

Z poważaniem

D. Walkiewicz
Dobrosława Walkiewicz
Koordynator Programów

Nr konta:

80 1240 2959 1111 0010 2904 3289

KRS 00000 14574

Propozycja zmian ustawodawczych mających na celu wyłączenie z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych kwoty umorzenia zadłużenia z tytułu zaległych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów

Na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 9, art. 11 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U.2012.361 j.t. z późn. zm.), umorzenie najemcy/lokatorowi zaległości w opłatach za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów, stanowi dla niego przysporzenie skutkujące powstaniem opodatkowanego przychodu.

Oznacza to w praktyce, że pozostający w trudnej (a często wręcz skrajnie dramatycznej sytuacji materialnej i życiowej) najemca/lokator, któremu umorzono zaległości w opłatach za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów:

1. zostaje obciążony podatkiem dochodowym z tego tytułu, którego nie jest w stanie uiścić;
2. często zostaje jednocześnie pozbawiony prawa do świadczeń rodzinnych z uwagi na fakt, iż do dochodu jego rodziny wliczana jest kwota umorzenia;
3. może zostać jednocześnie pozbawiony prawa do świadczenia wychowawczego w ramach Programu Rodzina 500 Plus na pierwsze dziecko, z uwagi na fakt, iż do dochodu jego rodziny wliczana jest kwota umorzenia.

Przepis art. 3 pkt 1) a) ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2015.114 j.t. z późn. zm.) stanowi, iż:

Art.3. Ilekroć w ustawie jest mowa o :

- 1) *dochodzie – oznacza to, po odliczeniu kwot alimentów świadczonych na rzecz innych osób:*
 - a) *przychody podlegające opodatkowaniu na zasadach ogólnych na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne*

Zgodnie z treścią art. 2 pkt 1) ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U.2016.195), dochód w rozumieniu w/w ustawy oznacza to dochód w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych.

Proponowane rozwiązanie:

Proponujemy w związku z powyższym, by ustawodawca w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych potraktował umorzenie obywatelowi zaległości w opłatach za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów, jako realizację polityki społecznej wobec najuboższych - pochodną instrumentów pomocy społecznej – i przychód z tego tytułu wyłączył z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych. **Wartość umorzonych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów, powinna znaleźć się wśród zwolnień przedmiotowych, określonych w art. 21 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.**

Uzasadnienie

Zaległości najemców/lokatorów w opłatach na korzystanie z lokalu mieszkalnego (np. na podstawie umowy najmu, użyczenia, umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu etc)), spowodowane są najczęściej okolicznościami obiektywnymi, gdy sytuacja życiowa jest na tyle trudna, że dokonywanie regularnych opłat za lokal staje się niemożliwe. Sytuacja taka nierzadko jest następstwem utraty zatrudnienia, niepełnosprawności, choroby czy śmierci głównego żywiciela rodziny, który zapewniał środki na terminowe uiszczanie opłat mieszkaniowych.

W wieloletniej praktyce ośrodka poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez Stowarzyszenie, spotkaliśmy się wyłącznie z formalnymi umorzeniami długów tego typu przez gminę, która w wyniku umorzenia zadłużenia wystawia podatnikowi - beneficjentowi umorzenia - PIT- 8C.

Umarzanie przez gminy zadłużeń czynszowych jest elementem spójnej polityki społecznej, mającej na celu pomoc najuboższym mieszkańcom w przezwyciężeniu trudnej sytuacji materialnej i życiowej oraz stworzenie im podstawy do przysłowiowego odbicia się od dna, uniknięcia eksmisji i marginalizacji społecznej.

Dlatego też, dla zobrazowania istoty problemu, będziemy posługiwać się przykładem umorzenia zaległości czynszowych przez gminę.

Procedura związana z dokonaniem umorzenia zadłużenia przez gminę jest szczegółowo uregulowana przepisami prawa miejscowego, a decyzja o umorzeniu poprzedzona jest wnikliwą analizą sytuacji wnioskodawcy.

Należy zaznaczyć, że gminy nie mają obowiązku dokonywania umorzenia zadłużenia z tytułu zaległych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego. Jako właściciela nieruchomości lokalowych, gminę łączy z najemcą stosunek cywilnoprawny umożliwiający dochodzenie zaległych roszczeń. Poszczególne samorządy, w drodze uchwał organów stanowiących decydują się na ustalenie ogólnych zasad, na których podstawie będą podejmowane czynności mające na celu oddłużanie najemców lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu komunalnego.

Podstawowym warunkiem umorzenia zaległości czynszowej jest złożenie stosownego wniosku. Warunkiem pozytywnego rozpatrzenia wniosku jest przedstawienie wielu zaświadczeń potwierdzających trudną sytuację materialną, która wpływa na brak zdolności uregulowania w całości zaległości czynszowych. Wymagane jest np.:

- 1) Zaświadczenie o wysokości dochodów;
- 2) Zaświadczenie o uprawnieniach do zasiłków związanych z brakiem pracy;
- 3) Zaświadczenie o wysokości przysługujących zasiłków rodzinnych, a także pielęgnacyjnych;
- 4) Zaświadczenie o wysokości zasiłków wyrównawczych z właściwego miejscowo ośrodka pomocy społecznej.

W/w wymogi nie stanowią zamkniętego katalogu i w zależności od postanowień zawartych w uchwałach rad gmin, mogą być rozszerzane bądź zawężane. Praktyką jednostek samorządowych jest enumeratywne wyliczenie przesłanek niezbędnych do umorzenia

zaległości czynszowych. Kluczową rolę odgrywa wywiad środowiskowy, gdyż udzielanie pomocy ze środków publicznych jest objęte kontrolą.

Dlatego też, umorzenie zaległości czynszowej postrzegać należy jako szansę na poprawę sytuacji życiowej osób, które w sposób konstruktywny starają się wyjść z kryzysu życiowego i unikać marginalizacji społecznej i które pozytywnie przejdą opisaną wyżej procedurę. W praktyce jest niemożliwe, by umorzenie długu mogło mieć miejsce w przypadku, gdy najemca jest osobą na tyle wypłacalną, że mógłby w rozsądnym terminie spłacić całość długu, bez uszczerbku utrzymania siebie i rodziny. Częstym rozwiązaniem stosowanym przez gminy jest częściowe umorzenie zadłużenia i rozłożenie pozostałej kwoty długu na raty, które najemca jest w stanie uiszczać wraz z bieżącym czynszem.

Istotnym jest, że umorzona kwota zaległości czynszowej nie stanowi realnego dochodu i w żaden sposób nie poprawia trudnej sytuacji finansowej rodziny. Bieżące dochody osoby, której umorzono dług czynszowy, nadal pozostają takie same. Jednakże z powodu wliczenia do dochodu rodziny kwoty umorzenia, w razie przekroczenia kryterium dochodowego, rodzina traci prawo do zasiłku rodzinnego wraz z ewentualnymi dodatkami do zasiłku. Powoduje to znaczne pogorszenie się statusu materialnego rodziny.

Podkreślić należy, że przy ustalaniu kryteriów dochodowych dla korzystania ze świadczeń rodzinnych, ustawa o świadczeniach rodzinnych w zupełności nie przywiduje weryfikacji wydatków rodziny – czy rodzina dokonuje bieżących opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego, za dostawę mediów etc, ani też ile wydatki te wynoszą. Oznacza to na przykład, że rodzina która posiada dług czynszowy i nie dokonuje bieżących opłat za lokal, która nie korzystała z umorzenia czynszowego i nie przekracza kryterium dochodowego, określonego ustawą – będzie mogła korzystać ze świadczeń rodzinnych tak samo jak rodzina, która nie przekroczyła kryterium dochodowego, a na bieżąco uiszcza opłaty za lokal i nie posiada długu czynszowego. Przyznanie świadczeń rodzinnych jest bowiem całkowicie niezależne od tego, czy dana rodzina opłaca rachunki za czynsz, media etc.

Wyłączenie z dochodu rodziny przysporzeń majątkowych z tytułu umorzonych należności czynszowych, nie spowoduje zatem nierównego traktowania osób ubiegających się o przyznanie świadczeń rodzinnych - skoro ustawa o świadczeniach rodzinnych nie uzależnia przyznania świadczeń od regulowania opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego czy dostawę mediów.

Natomiast wskutek obowiązujących obecnie rozwiązań prawnych lokator, który podejmuje konstruktywne działania celem wyjścia z kryzysu życiowego i złożył wniosek o dokonanie umorzenia zaległości czynszowych, zdecydował się przebrnąć przez niełatwy etap weryfikacji takiego wniosku i w rezultacie skorzystał z umorzenia, w końcowym rozrachunku musi zapłacić podatek dochodowy i pozbawiony zostaje świadczeń niezbędnie potrzebnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb rodziny.

Osoba, której umorzono zadłużenie, nie przestaje bowiem należeć do kręgu osób najuboższych, a skoro „umorzenie”, jak też świadczenia rodzinne są formą pomocy w przewyciężeniu trudnej sytuacji materialnej - to aby ta pomoc mogła być skuteczna, nie można w takim przypadku zostać pozbawionym którejkolwiek z nich.

Ustawodawca powinien zatem wyłączyć z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych przychód z tytułu umorzenia zaległych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów, jako realizację polityki społecznej wobec najuboższych - pochodną instrumentów pomocy społecznej. Wartość umorzonych opłat za korzystanie z lokalu

mieszkalnego lub dostawę mediów, powinna znaleźć się wśród zwolnień przedmiotowych, określonych w art. 21 o podatku dochodowym od osób fizycznych. Wśród zwolnień tych znajdują się aktualnie zarówno świadczenia pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, zasiłki, jak i dochody z innych źródeł – np. określone kategorie odszkodowań, ekwiwalentów, stypendiów, nagród, dotacji, dopłat etc., co do których ustawodawca stosuje preferencje, dając ten sposób wyraz realizacji przyjętej polityki społecznej.

Dodać należy, iż nawet jeśli organ podatkowy w trybie art. 67a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa (Dz.U.2015.613 j.t. późn. zm.), umorzy na wniosek podatnika zaległość podatkową z tytułu podatku należnego z racji umorzenia zadłużenia w opłatach za lokal mieszkalny, jak i gdy organ podatkowy w trybie art. 67d ordynacji podatkowej umorzy z urzędu w/w zaległość podatkową - kwota umorzonych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego, nadal będzie dochodem w rozumieniu ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Proponowane na wstępie rozwiązanie umożliwi rzeczywistą pomoc rodzinom w trudnej sytuacji materialnej, podejmującym realne działania mające na celu uniknięcie eksmisji, marginalizacji społecznej i zyskanie stabilizacji sytuacji życiowej - a które wobec treści obowiązujących przepisów, zostaną w takim przypadku obciążone dodatkowym zobowiązaniem podatkowym i mogą utracić prawo do świadczeń rodzinnych jak i świadczenia wychowawczego w ramach Programu Rodzina 500 Plus.

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

2015-03-23

Zespół Prawa Pracy
i Zabezpieczenia Społecznego

III.7064.214.2015.JA

Pan Grzegorz Sikora
Dyrektor Programów
Stowarzyszenie na Rzecz
Niepełnosprawnych SPES
ul. Kościuszki 46
40-048 Katowice

Szanowny Panie!

Z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, nawiązując do wcześniejszej korespondencji, uprzejmie informuję, iż Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w odpowiedzi na pismo Rzecznika przedstawiło stanowisko wobec propozycji Stowarzyszenia w zakresie ustalania dochodu na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 114 ze zm.) – kopia pisma w załączeniu. Wobec treści nadesłanych wyjaśnień Rzecznik nie widzi podstaw do kolejnych działań w tej sprawie.

Rozumiejąc zarówno trudną sytuację rodzin posiadających długi czynszowe, jak i motywy proponowanych przez Stowarzyszenie na Rzecz Niepełnosprawnych „SPES” rozwiązań z przykrością zawiadamiam, iż udział Rzecznika Praw Obywatelskich w ewentualnych pracach nad wprowadzeniem ich w życie nie jest możliwy. Rzecznik działa na podstawie ustawy, która określa zakres kompetencji i środki działania Rzecznika. Obowiązkiem R.P.O. w sprawach dotyczących ochrony praw i wolności obywateli zagwarantowanych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych przepisach prawa jest badanie, czy wskutek działania lub zaniechania organów nie nastąpiło naruszenie prawa. Rzecznik nie bierze udziału w pracach legislacyjnych i nie przysługuje mu inicjatywa ustawodawcza. Zgodnie z art. 118 Konstytucji RP inicjatywa ustawodawcza przysługuje Posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów oraz grupie co najmniej 100000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

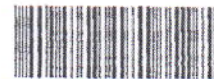
Załącznik 1

Z wyrazami poważania

mgr Agnieszka Jędrzejewska

Biurowo Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
www.rpo.gov.pl

RPW/16585/2016 P
Data:2016-03-15

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT POLITYKI RODZINNEJ

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. 222-500-108, fax +48 22 529 06 61
www.mpips.gov.pl; e-mail: info@mrpips.gov.pl

DSR-IV.073.1.2016.MF

Warszawa, 15 lutego 2016 r.

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2016 -03- 15
ZAL.	NR

Pan
Lesław Nawacki
Dyrektor
Zespołu Prawa Pracy i Zabezpieczenia
Społecznego
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Odpowiadając na Pana pismo z dnia 13 stycznia 2016 r. (data wpływu do departamentu: 14 stycznia 2016 r.), znak: III.7064.214.2015.JA, w sprawie pisma Pana Grzegorza Sikory Dyrektora Programów Stowarzyszenia na Rzecz Niepełnosprawnych SPES, w sprawie postulatów dotyczących wyłączenia z definicji dochodu w ustawie o świadczeniach rodzinnych kwoty umorzenia zaległości czynszowych, uprzejmie informuję:

Zgodnie z art. 3 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 114, z późn. zm.), na dochód, na podstawie którego ustalane jest prawo do zasiłku rodzinnego, składają się m.in. przychody podlegające opodatkowaniu na zasadach określonych w art. 27, 30b, 30c i 30e ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361, z późn. zm.), pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

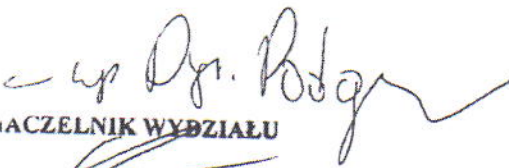

Zgodnie z ww. ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych, wsparcie danej osoby, polegające na umorzeniu określonej kwoty zaległości czynszowych za lokal jest przysporzeniem majątkowym stanowiącym przychód, podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

W związku z powyższym, kwota umorzonych zaległości czynszowych, pomniejszona o należny podatek dochodowy od osób fizycznych z tego tytułu, składa się na dochód rodziny, na podstawie którego ustalane jest prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego.

Nie są prowadzone prace mające na celu wprowadzenie zmiany w ustawie o świadczeniach rodzinnych, polegającej na wyłączeniu z dochodu rodziny, przysporzeń majątkowych z tytułu umorzonych zaległości czynszowych, opodatkowanych podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Powyższe rozwiązanie byłoby przejawem nierównego traktowania osób, które z własnych dochodów wywiązują się ze swoich zobowiązań, np. czynszowych (czy też jakichkolwiek innych rachunków), a poniesione opłaty nie pomniejszają ich dochodu, na podstawie którego ustalane jest prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w ostatnim czasie ww. temat był przedmiotem petycji rozpatrywanej przez senacką Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji. Komisja ta uznała za niezasadne podjęcie prac nad wprowadzeniem do ustawy o świadczeniach rodzinnych ww. rozwiązania.

NACZELNIK WYDZIAŁU

Paweł Stanilewicz

Szanowny Pan
dr Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

ul. Kościuszki 46
40-048 Katowice
tel. (32) 251 73 47
fax (32) 609 93 44

e-mail: spes@spes.org.pl

Internet: www.spes.org.pl

OPP.14574.1924.15.O.DW

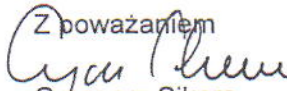
Katowice, 2015-12-18

Stowarzyszenie na Rzecz Niepełnosprawnych SPES z siedzibą w Katowicach wnosi petycję, której przedmiotem jest podjęcie inicjatyw ustawodawczej w celu wyłączenia z definicji dochodu w ustawie o świadczeniach rodzinnych kwoty umorzenia zaległości czynszowych.

Wprowadzenie postulowanej zmiany przyczyni się do poprawy sytuacji osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

W świetle obowiązujących przepisów lokator, któremu umorzono zaległość czynszową, jednocześnie często zostaje pozbawiony dostępu do świadczeń rodzinnych. Wynika to z faktu, iż do dochodu rodziny wlicza się kwotę umorzenia. Umorzone należności nie stanowią jednak dla rodziny realnego dochodu i w żaden sposób nie poprawiają jej statusu materialnego. Wręcz przeciwnie, doprowadzają do utraty prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków do niego, powodując znaczne pogorszenie sytuacji finansowej.

W załączeniu jako uzasadnienie petycji przesyłamy propozycję zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych, umożliwiającą lokatorom, którym umorzono zaległości czynszowe, dalsze korzystanie z świadczeń rodzinnych.

Z poważaniem

Grzegorz Sikora
Dyrektor Programów

Bank Pekao S.A. II O/Katowice
55 1240 2959 1111 0000 3126 0611

Propozycja zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych, umożliwiająca lokatorom, którym umorzono zaległości czynszowe, dalsze korzystanie z świadczeń rodzinnych

Pozostający w trudnej sytuacji materialnej najemca/lokator, któremu umorzono zaległości w opłatach za korzystanie z lokalu mieszkalnego, często zostaje jednocześnie pozbawiony prawa do świadczeń rodzinnych z uwagi na fakt, iż do dochodu jego rodziny wliczana jest kwota umorzenia.

Proponowane rozwiązanie:

Artykułowi 3 pkt 1) a) Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2015.114 j.t. z późn. zm.) obecnie w brzmieniu:

Art.3. Ilekroć w ustawie jest mowa o :

- 1) *dochodzie – oznacza to, po odliczeniu kwot alimentów świadczonych na rzecz innych osób:*
 - a) *przychody podlegające opodatkowaniu na zasadach ogólnych na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne*

nadać następujące brzmienie:

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) *dochodzie – oznacza to, po odliczeniu kwot alimentów świadczonych na rzecz innych osób:*
 - a) *przychody podlegające opodatkowaniu na zasadach ogólnych na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne – z wyłączeniem przychodu uzyskanego w wyniku umorzenia zadłużenia z tytułu zaległych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów.*

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 3 pkt 1) a) Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2015.114 j.t. z późn. zm.) w związku z art. 11 ust. 1, w art. 10 ust. 1 pkt 9 w zw. z art. 20 ust. 1 Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U.2012.361 j.t. z późn. zm.), umorzenie najemcy/lokatorowi zaległości w opłatach za korzystanie z lokalu mieszkalnego lub dostawę mediów, stanowi dla niego przysporzenie skutkujące powstaniem opodatkowanego przychodu.

Zaległości najemców/lokatorów w opłatach na korzystanie z lokalu mieszkalnego (np. na podstawie umowy najmu, użyczenia, umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu etc)), spowodowane są najczęściej okolicznościami obiektywnymi, gdy sytuacja życiowa jest na tyle trudna, że dokonywanie regularnych opłat za lokal staje się niemożliwe.

Sytuacja taka nierzadko jest następstwem utraty zatrudnienia, niepełnosprawności, choroby czy śmierci głównego żywiciela rodziny, który zapewniał środki na terminowe uiszczanie opłat mieszkaniowych.

Umorzenie najemcy/lokatorowi zaległości w opłatach z lokal daje mu przede wszystkim szansę na uniknięcie eksmisji. Z dobrodziejstwa umorzenia zadłużenia czynszowego korzystają najczęściej najemcy lokali komunalnych. W wieloletniej praktyce ośrodka poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez Stowarzyszenie, spotkaliśmy się wyłącznie z formalnymi umorzeniami długów tego typu przed gminę, która w wyniku umorzenia zadłużenia wystawia podatnikowi - beneficjentowi umorzenia - PIT- 8C.

Dlatego też dla zobrazowania istoty problemu, będziemy posługiwać się przykładem umorzenia zaległości czynszowych przez gminę.

Procedura związana z dokonaniem umorzenia zadłużenia przez gminę jest szczegółowo uregulowana przepisami prawa miejscowego, a decyzja o umorzeniu poprzedzona jest wnikliwą analizą sytuacji wnioskodawcy.

Należy zaznaczyć, że gminy nie mają obowiązku dokonywania umorzenia zadłużenia z tytułu zaległych opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego. Jako właściciela nieruchomości lokalowych, gminę łączy z najemcą stosunek cywilnoprawny umożliwiający dochodzenie zaległych roszczeń. Poszczególne samorządy, w drodze uchwał organów stanowiących decydują się na ustalenie ogólnych zasad, na których podstawie będą podejmowane czynności mające na celu oddłużanie najemców lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu komunalnego.

Podstawowym warunkiem umorzenia zaległości czynszowej jest złożenie stosownego wniosku. Warunkiem pozytywnego rozpatrzenia wniosku jest przedstawienie wielu zaświadczeń potwierdzających trudną sytuację materialną, która wpływa na całkowity brak zdolności uregulowania zaległości czynszowych. Wymagane jest np.:

- 1) Zaświadczenie o wysokości dochodów;
- 2) Zaświadczenie o uprawnieniach do zasiłków związanych z brakiem pracy;
- 3) Zaświadczenie o wysokości przysługujących zasiłków rodzinnych, a także pielęgnacyjnych;
- 4) Zaświadczenie o wysokości zasiłków wyrównawczych z właściwego miejscowo ośrodka pomocy społecznej.

W/w wymogi nie stanowią zamkniętego katalogu i w zależności od postanowień zawartych w uchwałach rad gmin, mogą być rozszerzane bądź zawężane. Praktyką jednostek samorządowych jest enumeratywne wyliczenie przesłanek niezbędnych do umorzenia zaległości czynszowych. Kluczową rolę odgrywa wywiad środowiskowy, gdyż udzielanie pomocy ze środków publicznych jest objęte kontrolą.

Dlatego też, umorzenie zaległości czynszowej postrzegać należy jako szansę na poprawę sytuacji życiowej osób, które pozytywnie przejdą opisaną wyżej procedurę. W praktyce jest niemożliwe, by umorzenie długu mogło mieć miejsce w przypadku, gdy najemca jest osobą na tyle wypłacalną, że mógłby w rozsądnym terminie (nawet ratałnie) spłacić dług bez uszczerbku utrzymania siebie i rodziny.

Istotnym jest, że umorzona kwota zaległości czynszowej nie stanowi realnego dochodu i w żaden sposób nie poprawia trudnej sytuacji finansowej rodziny. Bieżące dochody osoby, której umorzono dług czynszowy, nadal pozostają takie same. Jednakże z powodu wliczenia do dochodu rodziny kwoty umorzenia, w razie przekroczenia kryterium dochodowego,

rodzina traci prawo do zasiłku rodzinnego wraz z ewentualnymi dodatkami do zasiłku. Powoduje to znaczne pogorszenie się statusu materialnego rodziny.

Podkreślić należy, że przy ustalaniu kryteriów dochodowych dla korzystania ze świadczeń rodzinnych, *Ustawa o świadczeniach rodzinnych* w zupełności nie przywiduje weryfikacji wydatków rodziny – czy rodzina dokonuje bieżących opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego, za dostawę mediów etc, ani też ile wydatki te wynoszą. Oznacza to na przykład, że rodzina która posiada dług czynszowy i nie dokonuje bieżących opłat za lokal, która nie korzystała z umorzenia czynszowego i nie przekracza kryterium dochodowego, określonego ustawą – będzie mogła korzystać ze świadczeń rodzinnych tak samo jak rodzina, która nie przekroczyła kryterium dochodowego, a na bieżąco uiszcza opłaty za lokal i nie posiada długu czynszowego. Przyznanie świadczeń rodzinnych jest bowiem całkowicie niezależne od tego, czy dana rodzina opłaca rachunki za czynsz, media etc.

Wyłączenie z dochodu rodziny przysporzeń majątkowych z tytułu umorzonych należności czynszowych, nie spowoduje zatem nierównego traktowania osób ubiegających się o przyznanie świadczeń rodzinnych - skoro *Ustawa o świadczeniach rodzinnych* nie uzależnia przyznania świadczeń od regulowania opłat za korzystanie z lokalu mieszkalnego czy dostawę mediów.

Natomiast wskutek obowiązujących obecnie rozwiązań prawnych lokator, który w obawie przed eksmisją złożył wniosek o dokonanie umorzenia zaległości czynszowych, zdecydował się przebrnąć przez niełatwy etap weryfikacji takiego wniosku i w rezultacie skorzystał z umorzenia, w końcowym rozrachunku pozbawiony zostaje świadczeń niezbędnie potrzebnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb rodziny. Osoba, której umorzono zadłużenie, nie przestaje bowiem należeć do kręgu osób najuboższych, a skoro „umorzenie”, jak też „świadczenia rodzinne” są formą pomocy w przewyciężeniu trudnej sytuacji materialnej, to aby ta pomoc mogła być skuteczna, nie można w takim przypadku zostać pozbawionym którejkolwiek z nich.

Proponowane na wstępie rozwiązanie umożliwi rzeczywistą pomoc rodzinom w trudnej sytuacji materialnej, podejmującym działania mające na celu uniknięcie eksmisji i stabilizację sytuacji życiowej, a które wobec treści obowiązujących przepisów, mogą w takim przypadku utracić prawo do świadczeń rodzinnych.

Katowice, 16.12.2015

Szanowny Pan
Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

ul. Kościuszki 46
40-048 Katowice
tel. (32) 251 73 47
fax (32) 609 93 44

e-mail: spes@spes.org.pl

Internet: www.spes.org.pl

OPP.14574.1783.15.O.DW

Katowice, 2015-09-22

Szanowny Panie,

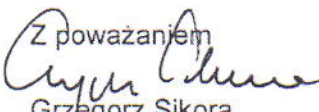
Stowarzyszenie na Rzecz Niepełnosprawnych SPES jest katolicką organizacją pozarządową wywodzącą się z ruchu „Solidarność”. Działamy od 1986 roku. Realizujemy między innymi Program Spraw Precedensowych i Inicjatywy Ustawodawczej, w którym opracowujemy propozycje zmian przepisów, które naruszają zasady współżycia społecznego, w szczególności zasadę ochrony prawnej i socjalnej osób najuboższych.

Zwracamy się do Pana o rozważenie możliwości podjęcia następujących inicjatyw ustawodawczych, których wprowadzenie przyczyni się do poprawy sytuacji osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej:

1. Propozycja zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych, umożliwiająca lokatorom, na rzecz których gmina dokonała umorzenia zaległości czynszowych, dalsze korzystanie z świadczeń rodzinnych;
2. Propozycja zmiany ustawy o emeryturach i rentach z FUS zwiększająca ochronę przed egzekucją najniższych świadczeń emerytalnych i rentowych, z wyłączeniem wierzytelności powstałych z tytułu świadczeń nienależnie pobranych bądź z tytułu obowiązku alimentacyjnego.

W załącznikach przedkładamy omówienie poszczególnych projektów.

Mamy nadzieję, że szczegółowe uzasadnienia będziemy mieli zaszczyt przedłożyć Panu osobiście.

Z poważaniem

Grzegorz Sikora
Dyrektor Programów

Bank Pekao S.A. II O/Katowice
55 1240 2959 1111 0000 3126 0611

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Aleja Solidarności 77
00 - 090 Warszawa

Szanowna Pani
Prof. Irena Lipowicz
Rzecznik Praw Obywatelskich

ul. Kościuszki 46
40-048 Katowice
tel. (32) 251 73 47
fax (32) 609 93 44

e-mail: spes@spes.org.pl

Internet: www.spes.org.pl

OPP.14574. 369 .13.GS

Katowice, 2013-09-26

Szanowna Pani Rzecznik,

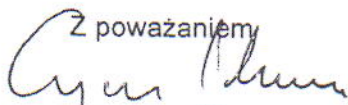
Stowarzyszenie na Rzecz Niepełnosprawnych SPES w Katowicach jest organizacją pozarządową działającą od roku 1986. W ramach prowadzonego przez nas Ośrodka Pomocy Kryzysowej świadczymy bezpłatne poradnictwo obywatelskie i prawne osobom ubogim, niepełnosprawnym, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

W oparciu o nasze doświadczenia pragniemy przedstawić Pani propozycję inicjatywy ustawodawczej, która znacznie poprawiłaby sytuację życiową wielu najgorzej sytuowanych obywateli. Proponowana zmiana w ustawie o świadczeniach rodzinnych umożliwi lokatorom, na rzecz których gmina dokonała umorzenia zaległości czynszowych, dalsze korzystanie ze świadczeń rodzinnych.

W świetle obowiązujących przepisów lokator, któremu gmina umorzyła zaległość czynszową, jednocześnie często zostaje pozbawiony dostępu do świadczeń rodzinnych. Wynika to z faktu, iż do dochodu rodziny wlicza się kwotę umorzenia. Umorzone należności nie stanowią jednak dla rodziny realnego dochodu i w żaden sposób nie poprawiają jej statusu materialnego. Wręcz przeciwnie, doprowadzają do utraty prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków do niego, powodując znaczne pogorszenie sytuacji finansowej.

Wobec powyższego zwracamy się do Pani Rzecznik z uprzejmą prośbą zapoznanie się z propozycją zmiany ustawodawczej oraz rozważenie możliwości poparcia naszych działań zmierzających do ustawowego uregulowania tej kwestii.

Opis projektu wraz z materiałami uzyskanymi w wyniku naszych działań, m.in. interpelacje poselskie wraz z odpowiedziami Ministerstwa, przedstawiamy w załączeniu.

Z poważaniem

Grzegorz Sikora
Dyrektor Programów

Bank Pekao S.A. II O/Katowice
55 1240 2959 1111 0000 3126 0611

Załącznik 6

1. Propozycja zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych
2. Stanowisko SPES w odpowiedzi na interpelacje
3. Pismo Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 06.08.2012, znak DSR-IV-0700-92-1-TW/12
4. Interpelacja poseł Ewy Kołodziej z dnia 10.07.2012 w sprawie wprowadzenia zmian ustawowych dzięki którym umorzenia dokonywane przez gminy z tytułu zaległości czynszowych nie będą traktowane jako dochód
5. Pismo Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20.02.2012, znak DSR-IV-0700-8-1-GM/12
6. Interpelacja posła Stanisława Szweda z dnia 17.01.2012 w sprawie wyłączenia umorzonej kwoty zaległości czynszowych z definicji dochodu w ustawie o świadczeniach rodzinnych